

6 RELIGION, POLITIKK OG VERDEN

Vurderte å trekke seg fra grunnlovsmarkering

VANSKELIG FEIRING: Grunnlovsjubileet var vrient for Den norske kirke. Årsaken var spenningen mellom den gamle rollen som statskirke og den fremtidige rollen som fri folkekirke.

MARKUS SLETTOLM

religion@vl.no

På ett tidspunkt var Kirkerådet i ferd med å trekke seg fra deltagelsen i grunnlovsjubileet i 2014. Dette går fram av et brev Kirkerådets jubileumskomiteé sendte til Riksantikvaren i april 2012.

Dramaet er tema i boken *Kunsten å jubilere. Grunnlovsfeiring og minnepolitikk*, som utgis av forskerne Pål Kjetil Botvar, Olaf Aagedal og Ånund Brottveit.

– I 1814 spilte kirken en viktig rolle, da de ble brukt som Norges første demokratiske valglokaler. Delegater som skulle utpeke eidsvollsmennene, ble for eksempel valgt i kirkene, opplyser Botvar, som arbeider ved Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning (KIFO).

Identitetskamp. Men da Grunnloven og demokratiet skulle feires i 2014, hadde mange innad i kirken problemer med å fremstille 1814-kirken som en demokratisk institusjon.

Det gikk så langt som at Kirkerådet var i ferd med å trekke seg fra arbeidet med grunnlovsjubileet. Botvar mener årsaken kan ha vært uenigheten om kirkenes rolle under valget. Samtidig som de var valglokaler, var de nemlig også statskirken kongens forlengede arm.

– Kirkerådet havnet i en skvis mellom å fremstille seg selv som en demokratisk institusjon og som kongens menn, sier han.

'Valgfullmakter'. En del av feiringen av det norske demokratiet i 2014 var å henge opp såkalte kopier av såkalte «valgfullmakter» inne i kirkene. Dette var dokumentasjon som Eidsvollsmennene fikk på at de var valgt i kirken og hadde avlagt ed på riktig måte.

Men det var ikke selvsagt at kirken var det rette stedet for å henge opp slike «fullmakter». I en kronikk i Vårt Land i februar 2014 skrev tidligere rådgiver i Kirkerådet, Per Kristian Aschim, dette: «Dersom valgfullmaktene skulle fungere som påminning om spirene til demokrati i Norge (...) burde kanskje valgfullmaktene henges opp på andre steder».

2014-JUBILEET

◻ 200-årsjubileet for Grunnloven ble feiret i 2014. Jubileet ble arrangert av Stortinget og en jubileumskomiteé nedsatt av Stortinget.

◻ Ikke bare begivenhetene på Eidsvoll i 1814 skulle markeres, men også «hva grunnloven betyr i dag og hvilken rolle den skal spille i fremtidens demokrati».

◻ Eidsvollsbygningen gjennomgikk omfattende restaureringer og ble åpnet for publikum 16. februar 2014.

◻ Det ble avholdt festgudstjenester i hele landet 23. februar 2014.

For oss var det viktig at dette ikke bare ble en historisk markering. Den skulle også vise kirkens relevans i dag.

Jens-Petter Johnsen, direktør i Kirkerådet

VALGLOKALE: Kirkene der det ble avholdt valg av Eidsvollsmenn i 1814, ble utstyrt med en «Valgkirke»-plakett i forbindelse med 200-årsjubileet for Grunnloven i 2014. Plaketten på bildet ble satt opp på Oslo domkirke.

Foto: Vårt Land/arkiv

Dobbelthet. Helt siden 1814 hadde Den norske kirke vært underlagt staten. I 2012 vedtok Stortinget grunnlovsendringene som startet ferden mot full løsrivelse. Botvar mener dette var en årsak til at kirken under jubileumsfeiringen i 2014 var opptatt av å markere avstand.

– Man ville antageligvis ikke bli for tett knyttet opp til statsmakten på dette tidspunktet, sier han.

Kirkens relevans. Direktør Jens-Petter Johnsen i Kirkerådet satt som kirkens øverste representant i Stortingets jubileumskomiteé i forkant av 200-årsmarkeringen.

– For oss var det viktig at dette ikke bare ble en historisk markering. Den skulle også vise kirkens relevans i dag, både som samfunnsinstitusjon og som kirke. Denne dobbeltheten var det viktig å markere på grunn av statskirkeoppløsningen, sier han.

Stor oppslutning. Pål Ketil Botvar forteller at det ble debatt om hvorvidt jubileumsgudstjenestene skulle være ekte gudstjenester eller skuespill.

– Flere steder brukte prestene bevarte originaltaler fra 1814 og drakter fra den tiden, sier han, men legger til at man mange steder også hadde nattverd og nyskrevne prekener.

Til tross for uenigheter om hva som skulle feires og hvordan dette skulle gjøres, trakk jubileumsgudstjenestene langt flere mennesker enn en vanlig søndagsmesse.

– Det ble på mange måter en suksess, sier forskeren, men legger til at man ikke lyktes med å gjøre gudstjenestene økumeniske. Valgkirkegudstjenestene bidro til Stortingets målsetting om at jubileet skulle være landsdekkende.

– Festgudstjenestene skapte mye interesse og samarbeid mellom kirke, lokallag og historielag. Faktisk var disse den største lokale suksessen i hele grunnlovsjubileet, sier Olaf Aagedal.